

“כשהאהבה מתחילה לנשור”

מתוך “ליקוטי שמואל”

מלקט ועורך ש. אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.com

כשהאהבה מתחילה לנשור

תמר פפר מנחת הורים, מוסמכת על-ידי גב' רחל ארבוס

לפעמים נדמה שהעיסוק שלנו בנשירה הפך לאובססיה, שאינה נובעת מדאגה יתרה לשלומם של ילדנו, אלא מחרדה למעמד החברתי שלנו. במקום להתבוסס באובססיית הנשירה, כדאי לאהוב קצת יותר את ילדנו - באהבת חינם.

מנושא שהיה כמעט טאבו, הפכה סוגיית הנשירה בשנים האחרונות לאחד הנושאים המדוברים ביותר בציבור שלנו. כמובן, אני תומכת בכל יוזמת סיוע לנוער מתמודד, אולם, משהו בעיסוק הבלתי פוסק בסוגיה צורם לי מעט, ואולי מעורר איזו חוסר נוחות.

לפעמים נדמה לי שקיימת היום מצווה חדשה, נוספת על מצוות התורה: מצוות התיוג. כל מה שלא "בדיוק נורמאלי" חייב להיות מתויג בשמות לועזיים ונמדד בכלים מקצועיים. וכך מטאבו האוסר לדבר על בעיות אצל הילדים, נפלנו לאובססיה של התיוג והמדידה. אני רואה את האופנה החדשה הזו סביבי, מגלה איך עוד ועוד ילדים חמודים ולא בעיתיים במיוחד נשלחים לאבחון, ושואלת את עצמי: מה עומד מאחורי הדברים? מה שורשה של "דיכטומיית הנשירה", בין טאבו לבין אובססיה?

נראה לי שהתשובה לכך היא שהילדים שלנו – ולא רק שלנו, אלא ילדים בכלל – אינם "רק" ילדים, אלא אנחנו עצמנו מוגדרים באמצעותם. אנחנו הנמדדים, והם המדד. כאן השורש לאובססיית הנשירה, ולעתים קרובות אף השורש לתופעת הנשירה עצמה. איננו יכולים להשלים עם החריג. ואם איננו מצליחים להדחיק אותו, אנו מתאמצים לתייג אותו.

אין זה סוד שאצלנו בציבור (וייתכן מאד גם בציבורים אחרים) קיימת תחרות בלתי-פוסקת בין משפחות, כאשר אמת-המידה ל"משפחה טובה" מול "משפחה פחות טובה" היא "הצלחת הילדים". במרכאות, כן. הביטויים הללו אינם משקפים אצלנו איזו אמת ערכית אלא הגדרות חברתיות שאין ביניהן לבין האמת מאומה.

כך זה עובד: ילדים מוצלחים הם ילדים ההולכים בתלם, ומשפחה טובה היא משפחה שכל ילדיהם מוצלחים. ומתן שכרה בצידה: משפחה טובה תוכל להכניס את ילדיה למוסדות

החינוך הנחשקים, תזכה להצעות שידוך נחשבים (של משפחות טובות אחרות), ולהצעות עבודה במוסדות המובילים.

לצערי, דומני שאובססיית הנשירה שלנו, הן הטאבו שהוטל עליה בעבר והן העיסוק הכפייתי בה כיום, אינה נובעת מדאגה לילד אלא מחרדה לשלום המשפחה. שכן "נשירה" אינה סיפור פשוט של ילד הזקוק למסגרת קצת שונה, אלא סיפורה של משפחה, סיפורם של אחים ואחיות, סיפורים רבים שמתחילים בכך שסטטוס "משפחה טובה" נושר בבת אחת ממשפחת הנער ואין לדעת היכן הם מסתיימים – באי קבלה של האחות, בטלפון הסירוב הלא-נעים מהשדכן – מי יודע?

הנזק האמתי של תחרות המשפחות אינו הסחרור שלנו בתור הורים מתחרים, אלא מצבם החינוכי של ילדינו שאינם זוכים לייחוס פשוט ואוהב, גם אם הם הולכים (לעת עתה) בדרך פחות מקובלת. כאשר הילדים הופכים להיות המדד לערכה של המשפחה מול משפחות מתחרות, אהבת ילדנו מקבלת התניה: אם הילד מביא למשפחה את הערך הנחשק, הוא אהוב ורצוי – ומכלל הן אתה שומע לאו. והנזק אינו רק לאותו ילד שאינו מתאים למידות שהחברה תופרת עבורו, ולא יזכה לאהבה המורעפת על אחיו ה"מוצלח". גם לאותו אח "מוצלח" נגרם נזק, שכן האהבה שאליה הוא זוכה אינה בשל מי שהוא אלא בשל הכבוד שהוא מביא למשפחתו.

כאשר מטרת החינוך אינה "לזרוע ולבנות" – ככותרת ספרו של הרב וולבה זצ"ל בנושא – אלא להכניס את הילד לתוך קופסה חברתית וכך להיחשב "משפחה מוצלחת", כל היסודות החינוכיים מתעוותים ונעקמים. עקרונות כמו סמכות הורית, הצבת גבולות, חיבור לתפקיד נכנסים ל"קופסה", למידות מוכתבות מבחוץ שאינן יודעות להכיל את עולמו של החינוך.

המצרך הבסיסי והחשוב ביותר שאנו בתור הורים יכולים להעניק לילדינו הוא אהבת חינוך. אהבת חינוך היא אהבה שאינה תלויה בדבר – לא במעשים, לא בהתנהגות, לא באופי ולא במראה. היא אהבה בסיסית, תמידית, נצחית. בדיוק כמו האהבה שהקב"ה אוהב אותנו, הקיימת ללא תנאי וללא גבול, כך האהבה שאנחנו, ההורים, יכולים להעניק לילדינו. אותה "אהבה רבה" היא המתנה הגדולה ביותר שאנו יכולים לתת לילדים.

ככל שנפנים את העקרונות הגדולים (שכולם עיקרון אחד) שכל ילד הוא אחר, שלכל אחד דרך וסיפור משלו, ושילדים אינם מדדים לטיב ההורים – הם פשוט לא – נוכל להתייחס לילד פשוט כילד שלנו, להרעיף עליו אהבת חינוך, ולראות אותו גדל בשמחת הנפש ובריאות הדעת. כן נוכל לצמצם את האובססיה שלנו עם הנשירה – עוד תיוג שלפעמים עושה יותר רע מטוב – ואולי גם את התופעה עצמה.